

MED LØFTER SKAL LANDET RIVES: Med Donald Trump står amerikanere tilbake mer splittet og forvirret enn noen gang, skriver Drew Rodgers.

FOTO: JIM WATSON, AFP/NTB SCANPIX

Frelseren og det kollektive traumet

USA

Drew Rodgers

USA befinner seg i en situasjon hvor de er i ferd med å omdefinere sitt samfunns verdigrunnlag, noe som i verste fall kan føre til en tilstand som Emile Durkheim kalte «det kollektive traume». Her pekte han på tre bærebjelker i et demokratisk samfunn; moral, normer og ritualer.

De to førstnevnte er åpenbare nok. Barack Obamas visjon om samhold, likhet, mangfold og toleranse erstattes i dag med Donald Trumps oppfordring til splittelse, hat, kvinneforakt, løgn, rasisme og vold. Med Trump står amerikanere tilbake mer splittet og forvirret en noen gang.

Også ritualene er i ferd med å smuldre opp. Frie og rettfærdige valg er et av de viktigste ritualene i et

demokratisk samfunn. Når USA står tilbake med en president som fikk tre millioner færre stemmer enn sin motkandidat i et valg sannsynligvis manipulert av lederen av en politistat som hylles av Trump, nærmer vi oss et kollektivt traume.

Hvis dette ikke er ille nok, kan jeg tilføye at i USA er fire demokratiske grunnpilare i ferd med å forvitte.

■ Den første er en presse som formidler et kritisk og balansert bilde av den politiske og sosiale virkelighet. Når 44 prosent av alle amerikanere får «nyhetene» sine på Facebook, når konspirasjonsteorier er mer populære enn fakta, og folk kan søke «nyhetene» på Internett for å bekrefte sine verste fordommer i stedet for å høre og lese de etablerte kanaler og aviser, er denne

pilaren på vei til å forvitte. ■ Den andre pilaren er et fungerende politisk system. Når hat og mistenksomhet har lammet den politiske virksomhet slik at bare ti prosent av befolkningen tror på Washingtons politikere, forvitret også denne.

■ Den tredje pilaren er en sterk middelklasse. I USA har den skrumpet inn fra 62

og fortvilelse.

Amerikanerne har valgt å overlate sin skjebne til en sterk «redningsmann». Når jeg ser på hva denne mannen har valgt av statsråder, kan jeg vanskelig se at det er noen kur for å lindre dette kollektive traumet. Trumps statsråder representerer det eksakt motsatte av hva man ville tro kunne løse de store

samfunnsproblemer. For eksempel arbeidsminister Andrew Pudzer, som burde arbeide for bedre arbeidskår for dem som sliter, men er imot

både minstelønn og fagforeninger og foretrekker roboter fremfor menneskelig arbeidskraft.

Den sterke redningsmannen som arbeiderne i rustbeltet har vist så sterk tiltro til, kan ikke trylle frem de jobbene han har lovet dem. De fleste av disse jobbene har ikke gått til utlandet, slik Trump hevder, men har blitt

erstattet av ny teknologi eller blitt flyttet til sørstatene i USA hvor driftskostnadene er lavere, slik at de ikke kan føres tilbake.

En nylig undersøkelse om amerikanernes levekår viser at 57 prosent av de spurte sier at de så vidt klarer seg økonomisk. Mitt spørsmål er: Hva skjer med disse når de opplever å ha satset på en mann som ikke vil kunne levere det han har lovet, og sannsynligvis aldri engang har tenkt å innfri sine løfter?

Hvis Abraham Lincoln hadde rett da han sa: «Du kan lure alle folk noen ganger og noen folk alle ganger, men du kan ikke lure alle folk alle ganger», hva skjer når hardtarbeidende folk som sliter, oppdager at det er blitt lurt av «sin» president for at han skulle vinne valget? Som vi sier: *Will the shit hit the fan?*

Drew Rodgers,
M.A., Cand. phil.
drew.rodgers43@gmail.com

Den sterke redningsmannen kan ikke trylle frem de jobbene han har lovet dem.

prosent i 1960-årene til 43 prosent i dag. ■ Økonomisk likhet er den fjerde pilaren. Forskjellene har aldri vært større. De øverste 20 prosent av befolkningen eier 88 prosent av all rikdom, mens nederst 40 prosent eier 0,4 prosent.

Resultatet av alt dette er at folket står aleine med sin maktesløshet, angst, sinne

Verken realistisk eller ønskelig

ØKONOMI

Bent Arne Sæther

Jeg er samfunnsøkonom med eksamen fra 1980, og var djupt skeptisk til den mikroøkonomiske delen av faget. Noe er endra siden da, men ikke til det bedre. Debatten mellom Ebba Boye (Klassekampen 11. januar og 17. januar) og Katinka Holtmark (13. og 19. januar) får meg til å skrive.

I sitt første svar til Boye gir Holtmark standardforsvaret for nyklassisk mikroteori: Undervisninga på Blindern «tar utgangspunkt i et marked som «fungerer», for så å ta for seg på en forsøksvis systematisk måte hvorfor og

hvordan dette ikke er tilfelle i verdens virkelige markeder». Den faktiske økonomien beskrives i form av «markeds-svikt» – ulike avvik fra en grunnmodell med «perfekt konkurranse». Grunnmodellen er bare ment som en referanse – et teoretisk marked som vel å merke ikke bare «fungerer», men fungerer perfekt.

Dermed overser hun at et marked med «perfekt konkurranse» ikke bare er urealistisk – se Boyes omtale av Lazonick, 17. januar – men også ubrukelig. Grunnmodellen gir «løsninger» på papiret, men den «perfekte konkurransen» beskriver ikke markeder som «fungerer» i den forstand at de kan skape velferd og framgang. Hvis alle

bedrifter var ørsmå og alle varer var identiske – hvem ville da ha motivet og ressursene til å utvikle nye produkter og tjenester? Ingen. Hva skal vi med en referansemodel som verken er realistisk eller ønskelig?

Det har vært kimer til noe annet, også på «innsida» av faget. I mitt pensum fantes J. de V. Graaffs bok «Theoretical Welfare Economics». Der går Graaff gjennom mikroteorien, punkt for punkt, for deretter å konkludere med at økonomer heller burde bruke tida si på å studere den faktisk eksisterende økonomien. Boka blei aldri nevnt av foreleserne. Så leste vi ørlite om «second best»-teoremet, som sier at vi ikke veit om det

vil være gunstig å korrigere et avvik fra «perfekt konkurranse» hvis det allerede eksisterer andre avvik i økonomien som ikke blir korrigeret. Løsninga var å nevne problemet, mumle noe om «second best optimum» og fortsette som før. I 2006, femti år etter at han var med å lansere «second best», fastslo Lipsey at økonomene stort sett hadde oversett poenget. Poenget var at økonomien er så full av «markeds-svikt» at vi kan gløkke å regne på optimumsløsninger. Vi må kombinere empiri med pragmatiske vurderinger.

Mainstream i økonomifaget har ignorert Graaff og Lipsey, og fortier alternative teorier. Studentene blir servert Strøm og Vislies bok «Økonomisk

atferd, beslutninger og likevekt», som er full av teoretiske begreper og «resultater», og like tom for referanser til faktiske bedrifter og markeder som lærebøkene i studietida mi. Hva sitter studentene igjen med etter å ha kjempa seg gjennom den boka, utover evnen til å klare eksamen i ECON2200? Innsikt i en tenkemåte, og her har Holtmark rett: Pugging holder ikke. Riktignok starter du der, men målet er at tenkemåten gradvis blir en del av deg. Det er veien til eksamen, gode karakterer og kanskje karriere i et miljø som fortier alternativene og samtidig etterlyser dem.

Bent Arne Sæther,
samfunnsøkonom
basather@hotmail.com